

HỌC VIỆN NGÂN HÀNG
KHOA LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ

TIỂU LUẬN KẾT THÚC HỌC PHẦN

Học phần: Chủ nghĩa xã hội khoa học

ĐỀ TÀI:

**LÝ LUẬN CHUNG VỀ GIA ĐÌNH VÀ LIÊN HỆ VỚI VAI TRÒ
CỦA NGƯỜI PHỤ NỮ TRONG GIA ĐÌNH Ở VIỆT NAM HIỆN
NAY**

Giảng viên hướng dẫn : TS Vũ Thị Thu Hiền

Sinh viên thực hiện : Lê Hoài Thương

Lớp : K23NHA

Mã sinh viên : 23A4010847

Hà Nội, ngày 1 tháng 6 năm 2021

MỤC LỤC

LỜI MỞ ĐẦU.....	1
CHƯƠNG 1: MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN CHUNG VỀ GIA ĐÌNH	
I. Khái niệm, vị trí, chức năng của gia đình.....	2
II. Cở sở xây dựng gia đình trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội.....	3
III. Xây dựng gia đình Việt Nam trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội.....	4
CHƯƠNG 2: PHÂN LOẠI GIA ĐÌNH Ở VIỆT NAM VÀ VAI TRÒ CỦA NGƯỜI PHỤ NỮ TRONG GIA ĐÌNH	
I. Phân loại gia đình.....	7
II. Vai trò của người phụ nữ trong gia đình và thực trạng gia đình ở Việt Nam hiện nay.....	8
KẾT LUẬN.....	12
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	13

LỜI MỞ ĐẦU

Gia đình là một phần không thể thiếu trong cuộc sống của mỗi người. Không quan trọng nếu bạn có một gia đình nhỏ hay lớn, miễn là bạn có một gia đình. Trong những thập kỷ gần đây đã có một xu hướng gia đình trở nên ít gắn gũi và những vấn đề: bạo lực gia đình, quan hệ tình dục trước hôn nhân hay các vụ ly hôn đã trở thành đề tài nóng bỏng, được nhiều người quan tâm và tình trạng này phần lớn xuất hiện trong xã hội. Và hầu hết nạn nhân- người phải chịu hậu quả nặng nề nhất trong các vấn đề này là người phụ nữ. Trước tình hình đó, vấn đề đặt ra là phải có những giải pháp để khắc phục, nhận thức được tính cấp thiết của những vấn đề trên, qua đó để thấy rõ được tầm quan trọng của gia đình và vai trò của người phụ nữ trong xã hội hiện nay. Đó chính là lí do em chọn nghiên cứu đề tài “Lý luận chung về gia đình và liên hệ với vai trò của người phụ nữ trong gia đình ở Việt Nam hiện nay”.

Chương 1

MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN CHUNG VỀ GIA ĐÌNH

I. Khái niệm, vị trí, chức năng của gia đình

1. Khái niệm

Gia đình là một hình thức cộng đồng xã hội đặc biệt, được hình thành, duy trì, và củng cố chủ yếu dựa trên cơ sở hôn nhân, quan hệ huyết thống, quan hệ nuôi dưỡng, cùng với các quy định về quyền và nghĩa vụ của các thành viên trong gia đình.

2. Vị trí

Gia đình là tế bào của xã hội, có vai trò quan trọng đối với sự tồn tại, vận động, và phát triển của xã hội.

Gia đình là tổ ấm, nơi mang lại các giá trị, niềm hạnh phúc, và sự hài hòa trong đời sống cá nhân của mỗi thành viên.

Gia đình là cầu nối giữa cá nhân và xã hội, không thể có cá nhân bên ngoài gia đình, cũng không thể có cá nhân bên ngoài xã hội, cũng không thể có cá nhân bên ngoài xã hội; do chịu ảnh hưởng của hoàn cảnh lịch sử và chế độ xã hội, nên đặc điểm của gia đình ở mỗi xã hội là khác nhau.

3. Chức năng

Chức năng tái sản xuất con người: Đây là chức năng đặc thù nhất của gia đình. Chức năng này một mặt đáp ứng nhu cầu tự nhiên, mặt khác nó mang ý nghĩa xã hội lớn lao là cung cấp những công dân mới, đảm bảo cho sự phát triển liên tục và sự trường tồn của xã hội loài người.

Chức năng nuôi dưỡng, giáo dục: Đây là chức năng xã hội hết sức quan trọng vì làm tốt chức năng này gia đình thực sự góp phần quan trọng vào việc

đào tạo thế hệ trẻ nói chung, vào việc duy trì, phát triển truyền thống đạo đức, văn hóa dân tộc...

Chức năng kinh tế và tổ chức tiêu dùng: Nhằm tạo thu nhập cho gia đình, bảo đảm các nhu cầu thiết yếu của các thành viên trong gia đình. Qua đó, gia đình có cơ sở để tổ chức đời sống (vật chất và tinh thần), nuôi dạy, giáo dục con cái, đồng thời góp một phần to lớn vào sự nghiệp xây dựng xã hội bằng việc làm cụ thể.

Chức năng thỏa mãn nhu cầu tâm sinh lý, duy trì tình cảm gia đình: Chức năng này có vị trí đặc biệt quan trọng, cùng với các chức năng khác tạo ra khả năng thực tế để xây dựng gia đình hạnh phúc, đồng thời là những tiền đề cần thiết cho một thái độ, hành vi tích cực của cá nhân trong cuộc sống gia đình và xã hội.

II. Cơ sở xây dựng gia đình trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội

1. Cơ sở kinh tế - xã hội

Xóa bỏ chế độ chiếm hữu tư nhân về tư liệu sản xuất, từng bước xây dựng chế độ sở hữu XHCN về tư liệu sản xuất.

Xóa bỏ chế độ chiếm hữu tư nhân về tư liệu sản xuất đã làm mất đi cơ sở kinh tế làm nảy sinh áp lực bức bối lột giữa người với người trong xã hội cũng như trong gia đình .

Xây dựng chế độ XHCN về tư liệu sản xuất là cơ sở để biến lao động tư nhân trong gia đình thành lao động xã hội trực tiếp và xây dựng quan hệ bình đẳng trong gia đình, tạo điều kiện cho các gia đình phát triển.

2. Cơ sở chính trị - xã hội

Xóa bỏ nhà nước của giai cấp thống trị bóc lột – tức là xóa bỏ công cụ bảo vệ cho kiểu gia đình cũ, chế độ hôn nhân cũ.

Thiết lập nhà nước XHCN – công cụ bảo vệ quyền bình đẳng trong gia đình và hạnh phúc gia đình, tạo ra những điều kiện thiết yếu để xây dựng một gia đình kiểu mới, khác về chất so với các kiểu gia đình trong xã hội trước.

Nhà nước ban hành một hệ thống pháp luật, chính sách xã hội tạo tiền đề quan trọng cho xây dựng gia đình mới.

3. Cơ sở văn hóa

Phát triển giáo dục – đào tạo, nâng cao dân trí, làm cơ sở để xây dựng gia đình bình đẳng.

Xây dựng nền văn hóa mới có tác dụng to lớn trong đấu tranh chống lại những quan điểm không đúng, những hiện tượng không đúng về hôn nhân và gia đình, những hủ tục lạc hậu của gia đình cũ.

4. Chế độ hôn nhân tiến bộ

Hôn nhân tự nguyện: là hôn nhân bắt nguồn từ tình yêu nam nữ, không bị những tính toán đơn thuần về vật chất, địa vị xã hội hay những yếu tố nào khác ép buộc, chi phối; bao gồm cả quyền tự do ly hôn khi mục đích hôn nhân không đạt được; hôn nhân tự nguyện phải trên cơ sở pháp luật và đạo đức.

Hôn nhân một vợ một chồng, bình đẳng: chế độ hôn nhân một vợ một chồng là đặc trưng của hôn nhân tiến bộ, là cơ sở để đảm bảo cho quyền bình đẳng và tôn trọng lẫn nhau giữa vợ và chồng, từ đó ảnh hưởng đến các mối quan hệ khác trong gia đình.

Hôn nhân được đảm bảo về pháp lí: một mặt thể hiện sự tôn trọng và quyết tâm đến với nhau của lứa đôi; mặt khác nói lên được trách nhiệm của xã hội thông qua nhà nước pháp quyền để bảo vệ hôn nhân tiến bộ và những lợi ích chính đáng của gia đình.

III. Xây dựng gia đình Việt Nam trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội

1. Sự biến đổi của gia đình Việt Nam trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội

Biến đổi về quy mô, kết cấu của gia đình: gia đình Việt Nam đang ở bước quá độ, khi xã hội chuyển từ nông nghiệp cổ truyền sang công nghiệp hiện đại. Do đó cấu trúc gia đình truyền thống (đa thế hệ) dần tan rã, từng bước được thay thế bằng cấu trúc gia đình hạt nhân (hai thế hệ).

Biến đổi về các chức năng của gia đình:

Chức năng tái sản xuất ra con người: chịu ảnh hưởng của chính sách kế hoạch hóa gia đình, dẫn đến các tỉ lệ về sinh đẻ, nam – nữ, và độ tuổi đều thay đổi.

Chức năng kinh tế và tổ chức tiêu dùng: kinh tế gia đình chuyển từ sản xuất tự cấp tự túc sang sản xuất hàng hóa, không chỉ đáp ứng nhu cầu trong nước mà còn hướng đến đáp ứng nhu cầu ngoài nước; với thu nhập ngày càng tăng, gia đình thực sự trở thành một đơn vị tiêu dùng quan trọng của xã hội.

Chức năng nuôi dưỡng, giáo dục: việc đầu tư cho nuôi dưỡng, giáo dục con cái của gia đình đang tăng lên; không chỉ giáo dục con cái về đạo đức, ứng xử, kỹ năng mà còn giáo dục tri thức khoa học công nghệ, ngoại ngữ và hướng đến hòa nhập quốc tế.

Chức năng thỏa mãn nhu cầu tâm sinh lý, duy trì tình cảm gia đình: trong gia đình hiện nay, nhu cầu thỏa mãn tâm sinh lý và tình cảm đang tăng lên, cùng với việc coi trọng tự do cá nhân hơn ở mỗi thành viên, đã và đang làm biến đổi chức năng này.

Biến đổi về quan hệ gia đình: biến đổi quan hệ hôn nhân và quan hệ vợ chồng, biến đổi quan hệ giữa các thế hệ với các hệ giá trị và chuẩn mực văn hóa khác nhau.

2. Phương hướng xây dựng và phát triển gia đình Việt Nam trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội

Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng, nâng cao nhận thức của toàn xã hội về xây dựng và phát triển gia đình. Đẩy mạnh phát triển kinh tế và xã hội, nâng cao đời sống vật chất, kinh tế hộ gia đình. Kế thừa các giá trị gia đình truyền thống, đồng thời tiếp thu các giá trị gia đình tiến bộ của nhân loại khi xây dựng gia đình. Tiếp tục phát triển và nâng cao chất lượng phong trào xây dựng gia đình văn hóa mới.

Chương 2

PHÂN LOẠI GIA ĐÌNH Ở VIỆT NAM VÀ VAI TRÒ CỦA NGƯỜI PHỤ NỮ TRONG GIA ĐÌNH

I. Phân loại gia đình

1. Gia đình truyền thống

Đó là một nhóm người ruột thịt của một vài thế hệ sống chung với nhau dưới một mái nhà, thường từ ba thế hệ trở lên, tất nhiên trong phạm vi của nó còn có cả những người ruột thịt từ tuyến phụ. Dạng cổ điển của gia đình lớn là gia đình trưởng lớn, có đặc tính tổ chức chặt chẽ. Nó liên kết ít nhất là vài gia đình nhỏ và những người lẻ loi. Các thành viên trong gia đình được xếp đặt trật tự theo ý muốn của người lãnh đạo gia đình mà thường là người đàn ông cao tuổi nhất trong gia đình. Ngày nay, gia đình lớn thường gồm cặp vợ chồng, con cái của họ và bố mẹ của họ nữa.

2. Gia đình hạt nhân

Gia đình hạt nhân gồm hai bố mẹ đã trở nên ít phổ biến hơn, và các hình thức gia đình thay thế như quan hệ đồng giới, hộ gia đình đơn thân và các cá nhân nhận con nuôi phổ biến hơn. Gia đình hạt nhân đề cao lối sống cá nhân, nơi mỗi cá nhân được nuôi dưỡng, giáo dục phát triển nhằm phát huy năng lực, sở trường của mình; gia đình hạt nhân dễ dịch chuyển và thích nghi với môi trường sống nhanh nhưng mối liên hệ, gắn bó hỗ trợ nhau có phần hạn chế.

Gia đình mẫu hệ: bao gồm một người mẹ và các con của cô ấy. Nói chung, những đứa trẻ này là con đẻ của cô ấy, mặc dù việc nhận con nuôi được thực hiện ở hầu hết mọi xã hội. Loại gia đình này phổ biến khi phụ nữ độc lập có đủ nguồn lực để tự mình nuôi dạy con cái, hoặc ở đó nam giới phải di chuyển nhiều hơn phụ nữ.

3. Gia đình bốn thế hệ trở lên

Gia đình bốn thế hệ còn gọi là tứ đại đồng đường.

II. Vai trò của người phụ nữ trong gia đình và thực trạng gia đình ở Việt Nam hiện nay

Để tạo nên một gia đình hạnh phúc thì vai trò người phụ nữ là không thể bỏ qua. Ít ai biết rằng phụ nữ là chìa khóa của sự phát triển bền vững và chất lượng cuộc sống trong gia đình. Cụ thể:

Là một người vợ luôn sát cánh bên chồng trong mọi khủng hoảng cũng như chia sẻ mọi thành công đạt được. Phụ nữ còn là biểu tượng của sự trong trắng, thủy chung và luôn hết lòng vì chồng.

Là người quản lý nề nếp, trật tự trong nhà: phụ nữ đóng vai trò chính trong việc chuẩn bị và phục vụ các bữa ăn, lựa chọn quần áo, giặt là, trang bị ngôi nhà; là người quản lý thu nhập của gia đình. Họ phân phối thu nhập một cách thận trọng trên các tiêu chí khác nhau như nhu cầu thiết yếu, tiện nghi và xa xỉ. Người phụ nữ trong gia đình cũng đóng góp vào thu nhập của gia đình thông qua việc tự kiếm tiền ở ngoài xã hội.

Là một người mẹ: Toàn bộ gánh nặng sinh con và phần lớn hơn là nuôi dạy con cái đều do người phụ nữ trong gia đình đảm nhận. Họ là giáo viên đầu tiên của trẻ. Người mẹ, nhờ sự tiếp xúc thân mật và lâu dài với trẻ, họ có thể phát hiện và nuôi dưỡng những đặc điểm năng khiếu và thái độ đặc biệt của trẻ mà sau đó đóng vai trò then chốt trong việc hình thành nhân cách của trẻ. Là một người mẹ, họ là nhân viên y tế của gia đình quan tâm đến sức khỏe thể chất của mọi thành viên. Người phụ nữ dành thời gian, sức lao động và suy nghĩ của mình vì lợi ích của các thành viên trong gia đình.

Hiện nay, đa số các gia đình đều có cuộc sống yên ả, hạnh phúc. Các thành viên luôn yêu thương, giúp đỡ nhau trong mọi việc. Bên cạnh đó, vẫn có những trường hợp tiêu cực, mang tính thách thức. Thứ nhất, hàng nghìn cuộc hôn nhân không đăng kí kết hôn, tình trạng này phổ biến ở giới trẻ do có ham muốn sống thử. Việc quan hệ tình dục trước hôn nhân là một hồi chuông cảnh

báo bởi những vụ nạo, phá thai ngày càng nhiều, gây ảnh hưởng nghiêm trọng đến sức khỏe. Thứ hai, việc sống chung không hợp liền ly hôn là một điều rất phổ biến ở nước ta. Số vụ ly hôn tăng một cách đáng kể qua các năm, đặc biệt là tại các thành phố lớn.

Chúng ta thường hay coi trọng những thứ xung quanh, và thường mơ ước đến những thứ không thể với tới được nhưng lại không quan tâm đến những điều gần gũi nhất. Đó chính là gia đình. Chính vì thế, tình cảm gia đình cũng trở nên phai nhạt. Thực tế cho thấy ngày càng nhiều người cao tuổi lựa chọn vào viện dưỡng lão vì họ cảm thấy sống thoải mái vui vẻ ở không gian chung của những người cao tuổi bởi vì đứa con của họ chỉ lo mải mê công việc mà quên mất việc quan tâm, chăm sóc gia đình.

Nước ta đang đối mặt với một vấn nạn đáng báo động: bạo lực gia đình. 58% phụ nữ Việt Nam đã kết hôn từng bị chồng bạo hành về thể xác, tình dục và tình cảm. 87% không tìm cách báo cáo việc lạm dụng vào thời điểm đó. Việt Nam đã tiến một bước dài trong việc nhận thức rằng bạo lực gia đình là một vấn đề nóng bỏng, ảnh hưởng đến hàng nghìn, thậm chí hàng triệu phụ nữ trên toàn quốc.

Ở nhiều quốc gia khác, nam giới là trụ cột gia đình, nhưng ở Việt Nam, phụ nữ kiếm tiền ngang với nam giới, thậm chí còn tốt hơn. Ngoài các lĩnh vực kinh tế, phụ nữ còn đóng vai trò chủ đạo trong việc xây dựng cuộc sống gia đình hạnh phúc. Thật không thoải mái khi xã hội nghĩ rằng công việc gia đình là công việc và trách nhiệm của phụ nữ. Ở Việt Nam, người ta thường cho rằng nếu phụ nữ không thể quán xuyến việc gia đình thì họ sẽ chẳng là gì, dù họ có thành đạt trong xã hội đến đâu. Nói cách khác, những thành tựu của phụ nữ trong sự nghiệp, chính trị, kinh tế và giáo dục sẽ bị coi thường nếu họ không thực hiện được vai trò làm vợ, làm mẹ của mình. Lỗi suy nghĩ đó không khuyến khích phụ nữ có cơ hội tiến lên, học tập cao hơn, phát triển sự nghiệp cũng như tham gia các hoạt động xã hội và chính trị. Nếu phụ nữ chỉ ở nhà chăm sóc gia

đình thì lịch sử đất nước đã được viết theo một cách khác rất nhiều. Người ta đã nói nhiều lời hoa mỹ để ca ngợi vai trò làm mẹ, làm vợ của phụ nữ, để chính phụ nữ nghĩ rằng “tôi cần phải hy sinh học hành, sự nghiệp và phấn đấu vì chồng và con cái” và rằng “điều lớn lao nhất của tôi ưu tiên là gia đình”. Điều đó luôn khiến phụ nữ chậm chân hơn đàn ông. Người ta thường cho rằng đàn ông sinh ra đã mạnh mẽ và có thể đi đây đi đó, trong khi phụ nữ nên ở nhà chăm con. Tuy nhiên, phụ nữ Việt Nam làm mọi công việc, kể cả ra chiến trường trong thời chiến, nhưng họ luôn bị coi là kém cỏi và bị đánh giá thấp. Nếu chúng ta không làm gì để thay đổi tình trạng này, nó sẽ vẫn như vậy mãi mãi. Khi Việt Nam hội nhập sâu hơn vào thế giới, nếu tình trạng bất bình đẳng vẫn tồn tại, phụ nữ sẽ phải gánh nặng hơn rất nhiều.

Ngoài ra, phụ nữ phải giữ cho mình vẻ ngoài ưa nhìn, thông minh và ăn mặc đẹp, nếu không chồng của họ có thể coi thường họ và tìm kiếm một người phụ nữ khác. Đời sống phụ nữ được cải thiện rõ rệt, chị em có nhiều cơ hội ăn mặc, trang điểm, đi chơi các dịp lễ tết. Tuy nhiên, đằng sau những cuộc sống như vậy ẩn chứa muôn vàn áp lực không biết bao nhiêu mà kể. Tất cả những áp lực này là kết quả của xã hội hiện đại, mà trước đây không được nhìn thấy. Rõ ràng, việc làm vợ, làm mẹ cũng có những áp lực tương tự nhưng ngày nay, những áp lực đó còn nhân lên gấp mười lần.

Đối mặt với những tình trạng trên, chúng ta phải tuyên truyền, phổ biến pháp luật, nâng cao nhận thức cho người dân về vấn đề bạo lực gia đình, hậu quả của việc quan hệ tình dục trước hôn nhân và những đứa con của họ sẽ có cuộc sống như thế nào nếu như bố mẹ ly hôn. Đó là những vấn đề mang tính cấp thiết phải đưa ra và áp dụng những giải pháp kịp thời.

Vậy chúng ta phải làm gì để góp phần xây dựng gia đình hạnh phúc. Trước hết, mỗi người phải thực hiện tốt bổn phận, trách nhiệm của mình với gia đình, sống lành mạnh, tránh sa vào tệ nạn xã hội. Không có gì là hoàn hảo cả, gia đình cũng vậy ngoài niềm vui, hạnh phúc còn có những cãi vã, giận hờn, nhưng

chính những điều đó mới làm gia đình hoàn thiện hơn, cãi vã để hiểu nhau hơn và giận hờn để yêu nhau nhiều hơn. Mỗi người là một cá thể riêng không thể áp đặt cho nhau được, nhưng khi mỗi người hòa hợp và nhường nhịn nhau một chút thôi sẽ làm gia đình của mình càng đầm ấm. Ông bà, cha mẹ phải là tấm gương sáng để con cháu học tập và noi theo và con cái cũng là niềm tự hào của cha mẹ.

Là sinh viên, chúng ta phải kính trọng ông bà, cha mẹ, không đua đòi, ăn chơi, tích cực học tập để nâng cao hiểu biết để góp phần xây dựng gia đình bởi cho dù ta đi đâu thì ở đây có những con người luôn đứng sau ủng hộ, và chấp cánh để ta có thể vươn cao và vươn xa hơn. Mai này khi chúng ta lập gia đình, trở thành người vợ, người mẹ, ta phải giữ được vai trò truyền thống của người phụ nữ, cần có cái nhìn hiện đại trong cuộc sống ngày nay, biết quan tâm, chăm sóc đến bản thân mình hơn và cố gắng xây dựng một gia đình thật hạnh phúc.

KẾT LUẬN

Thông qua việc phân tích lý luận về gia đình và liên hệ thực tế vai trò của người phụ nữ trong gia đình, ta đã thấy được tầm quan trọng của gia đình cũng như người phụ nữ. Từ những lý luận trên và căn cứ vào thực tế, ta nhận thức thực trạng của những vấn đề liên quan đến gia đình hiện nay.

Trong quá trình làm bài, em còn gặp phải nhiều sai sót, mong nhận được sự bổ sung, nhận xét từ phía các thầy (cô) giáo để em có điều kiện hoàn thiện hiểu biết về cả lý luận và thực tiễn, rút kinh nghiệm cho những bài làm tiếp theo.

Em xin chân thành cảm ơn!

Tài liệu tham khảo

1. Bài tập chủ nghĩa xã hội khoa học, Khoa Lý Luận Chính Trị, Học Viện Ngân Hàng

Websites

1. Gia đình

https://vi.wikipedia.org/wiki/Gia_%C4%91%C3%ACnh

2. Chu Bình, (2018), *Gia đình hạt nhân và nỗi cô đơn của người già*

<https://www.baohanam.com.vn/doi-song/gia-dinh-hat-nhan-va-noi-co-don-cua-nguoi-gia-9670.html>

3. Shuani, *Role of women in the family and society*

<https://www.yourarticlelibrary.com/family/role-of-women-in-the-family-and-society/47638>